

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи номзадии Жумакулов Жамшид Панжиевич дар мавзуи «Мунҷики Тирмизӣ ва муҳити адабии Чағониён дар асри X ва ибтидои асри XI»

Мунҷики Тирмизӣ аз шоирони муваффақи ҳамасри Рӯдакӣ ва замони Сомониён буда, ба қавли Муҳаммад Авфӣ: “аз соҳирони шоирон буд, шеъре ғарибу алфозе хуб ва маоние бикру ибороте балеғ ва истиороте нодир” дорад. Ҳарчанд дар бораи адабиёти давраи Сомониён пажӯҳишҳои зиёди илмӣ таълиф шудааст, ки вале дар бораи рӯзгору осори Мунҷики Тирмизӣ рисолаи ҷудогона ва мустақили монографӣ то кунун ба вуҷуд наёмадааст. Аз ин зовия, диссертатсия дар таҳқиқи масоили марбут ба вазъи адабии рӯзгори адиб, зиндагинома ва мероси адабии ӯ навовариҳои зиёд дошта, ба муаллиф муяссар шудааст, ки //

Аз автореферати диссертатсия маълум мегардад, ки барои таълифи диссертатсия ҷустуҷӯҳои зиёдеро анҷом дода, ҳам аз сарчашмаҳои кӯҳан ва ҳам аз мадорики илмии ватаниву хориҷӣ огоҳона истифода бурда, дар таҳлилу баррасии масъалаҳои меҳвари таҳқиқи суд ҷустааст. Муаллиф бо таҳлилҳои амиқ ва диди фарох пешинаи таҳқиқи мавзӯро мавриди баррасӣ қарор додааст.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, 7 зерфасл, хулоса ва рӯихати адабиёт иборат буда, ҳаҷми умумии он 176 саҳифаро ташкил медиҳад.

Дар боби аввали диссертатсия “Муҳити адабии Чағониён дар асри X ва ибтидои асри XI” ном дошта, муаллиф саъй кардааст, ки дар бораи хонадони Оли Муҳтоҷи Чағонӣ, хусусан Абубакри Чағонӣ, Абуяҳё Тохир ибни Фазли Чағонӣ ва Абулмузаффар Аҳмад ибни Муҳаммади Чағонӣ, ки аилму адабро дастгирӣ мекарданд, баҳс орошта, онҳоро баъд аз Сомониён посдори илму адаби форсии тоҷикӣ мешуморад, ки арзёбии дуруст мебошад. Маҳз дар дарбори хонадони Оли Муҳтоҷ шоирони машҳуре чун Дақиқиву Мунҷик, Бадеъии Балхиву Лабибӣ ва Фарруҳӣ тарбия ва ба камол расидаанд.

Боби дуҷуми диссертатсия “Мунчики Тирмизӣ ва осори адабии ӯ” ном дошта, ду фаслро дар бар мегирад. Фасли аввал “Аҳвол ва ашъори Мунчик” ном дошта, диссертант дар асоси маводи сарчашмаҳои дасти аввал, чун “Лубоб-ул-албоб”-и Муҳаммад Авфӣ, “Чаҳор мақола”-и Низомии Арӯзии Самаркандӣ, “Ҳайр-ул-баён”-и Абулҳасан, “Сафарнома”-и Носири Хусрав, “Тарҷумон-ул-балоға”-и Муҳаммад Умари Родуёнӣ, “Ҳафт иқлим”-и Амин Аҳмади Розӣ, “Риёзу-л-орифин” ва “Мачмаъ-ул-фусаҳо”-и Ризоқулихони Ҳидоят, “Шоирони ҳамасри Рӯдакӣ”-и Аҳмад Идорачии Гелонӣ, “Шеър-ул-Аҷам”-и Шиблии Нуъмонӣ, “Шарҳи аҳвол ва ашъори шоирони бедевон дар қарнҳои 3-5 ҳиҷрии қамарӣ”-и Маҳмуди Мудаббирӣ ва ғ. тавонистааст, зиндагиномаи шоирро, ки хеле ноқис буд, ба таври густарда ба силки таҳқиқ кашад, ки яке аз мазоёи рисола мебошад. Хусусан равишҳои қорбасти санъатҳои бадеӣ, чун ташбеҳу таҷнис, талмеҳу ташҳис ва муболиғаву истиора ва дигар муҳассиноти қаломии бадеиро ҳамчун муҳимтарин вижагии бадеии осори парокандаи Мунчик муқаррар карда, мулоҳизаҳои шахсии худро бо истинод ба намунаҳои шеъри Мунчик собит кардааст.

Тарзи баёни хос ва тозагии услуби суҳансароии Мунчикро диссертант бо далелҳои қавӣ дар боби дувум баррасӣ карда, дар боби сеюм онҳоро аз рӯи жанрҳои адабӣ тақсимбандӣ намуда, рисолаи нағзи илмӣ навиштааст, ки метавон онро ҳамчун дастоварди илми филология муррифӣ кард.

Дар баробари ин дастовардҳои назаррасии илмӣ дар автореферати камбудихои ҷузъӣ низ ба мушоҳида мерасанд, ки ба эътибор гирифтани онҳо арзиши илмии рисоларо афзун мегардонад:

1. Диссертант дар боби сеюми рисола ашъори бозмондаи шоирро аз рӯи навъҳо хеле амиқ ва илмӣ баррасӣ кардааст, ки барои омӯзиши адабиёти давраи Сомониён муҳим мебошад. Тавре ки мо иттилоъ дорем аз Мунчики Тирмизӣ чанд ғазал ё тағаззул низ боқӣ мондааст. Хуб

мешуд, ки муаллиф ба ин боби рисола шарҳу басти ғазалҳоро алоҳида мавриди баррасӣ меод.

2. Дар баъзе саҳифаҳои автореферат ғалатҳои имлоиву техникӣ низ ҷой доранд, ки ислоҳи онҳо ба суди кор аст.

Албатта, қайдҳои мазкур ба аҳаммияти илмии диссертатсия халал ворид намекунад. Ба таври умум, аз мутолиаи автореферати диссертатсия маълум мегардад, ки таҳқиқоти анҷомёфта саҳифаи тозае дар адабиётшиносии тоҷик буда, самараи ҷустуҷӯҳои муаллифи он ба ҳисоб меравад. Мақолоти навиштаи муаллиф муҳтавои диссертатсияро бозгӯ намуда, ба талаботи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯст.

Хулоса, диссертатсияи Жумакулов Жамшид Панжиевич дар мавзӯи «Мунҷики Тирмизӣ ва муҳити адабии Чағониён дар асри X ва ибтидои асри XI» ба талаботи бандҳои 31-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, комилан ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.01-Адабиёти тоҷик мебошад.

Муқарриз:

Номзади илмҳои филологӣ, мудири
кафедраи забон ва адабиёти тоҷики
Донишгоҳи давлатии Данғара

Абдулманнонзода М.А.

Суроғи муқарриз; 735320,
Ҷумҳурии Тоҷикистон,
н. Данғара, кӯчаи Марказӣ, 25
Тел: (+992)985297474
abduimanonzoda92@mail.ru

Имзои Абдулманнонзода М.А-ро
тасдиқ мекунам, сардори раёсати
кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии Данғара

Асадуллоева Д.